

כלכלת הבחירות יוצאת לדרך

כלכלת בחירות אינה מושג חדש במשק הישראלי; יורם ארידור לא המציא אותה

מאת אריה לביא

בבורסה כבר החלה התגיגה כתר. צאה מהאפשרות להקדמת הבחירות. בתמיד הגיבה הבורסה הראשונה על התרחשויות שיש להן השלכה ישירה על המצב הכלכלי. למוחרת ההודעה של הארץ אבוזחירה על תמיכת תמי' בהקדמת הבחירות, היה קשה לקנות מניות. המקצוענים חט' פו מכל הבא ליד. הם יודעים, שהציבור הרחב לא ייפגע בתקופת בחירות, אפשר עתה לעבוד ב"שקט", כפי שהתבטא אחד המקצוענים. באותו יום - יום ד' - נתנפל הציבור הרחב תוך התעלמות מהאפשרות שלא יהיו בחירות, וחטף בשיטת העדר מניות ללא אכזבה. כלכלת בחירות, שמצפים לה ב"לוצר רוח בבורסה, אינה תופעה חדשה במשק הישראלי. שר האוצר לשעבר יורם ארידור, ששמו נרדף למרשג זה, כלל לא המציא אותה. לצורתו רק הפכה התופעה לולגריית יותר: המתן בסתר הפך לשוחד בחירות במסווה של כלכלה נכונה, שתוצאותיה מורגשות כעת ועוד יורגשו בעתיד.

כלכלת הבחירות יכולה להיעשות בשתי דרכים עיקריות: אקטיבית, מחסוג שבו חוינו בבחירות הקודמות, ופאסיבית, מחסוג שננקטו ב"עבר.

כלכלת הבחירות הפאסיבית אינה מסוכנת פחות מהאקטיבית, אמר הפרופ' יורם בן פורת, במיוחד כאשר המשק נתון במצב הדורש קבלת החלטות. ההיסוסים, שהיו בסוף השבוע לגבי אישור הגדלת גמס הסניעות, לאחר שנודע על ה"אפשרות להקדמת הבחירות, הן רק תוצרות לכך.

ההיסוסה להיטיב עם העם אינה באה לביטוי רק בהחלטות של מוצרי השמל ואלקטרוניקה, אלא גם בכך שאין נוקטים צעדים מוניטאריים מתבקשים, נמנעים מריסון תקציבי ומנועים פיטורי עובדים במשק ה"ציבורי.

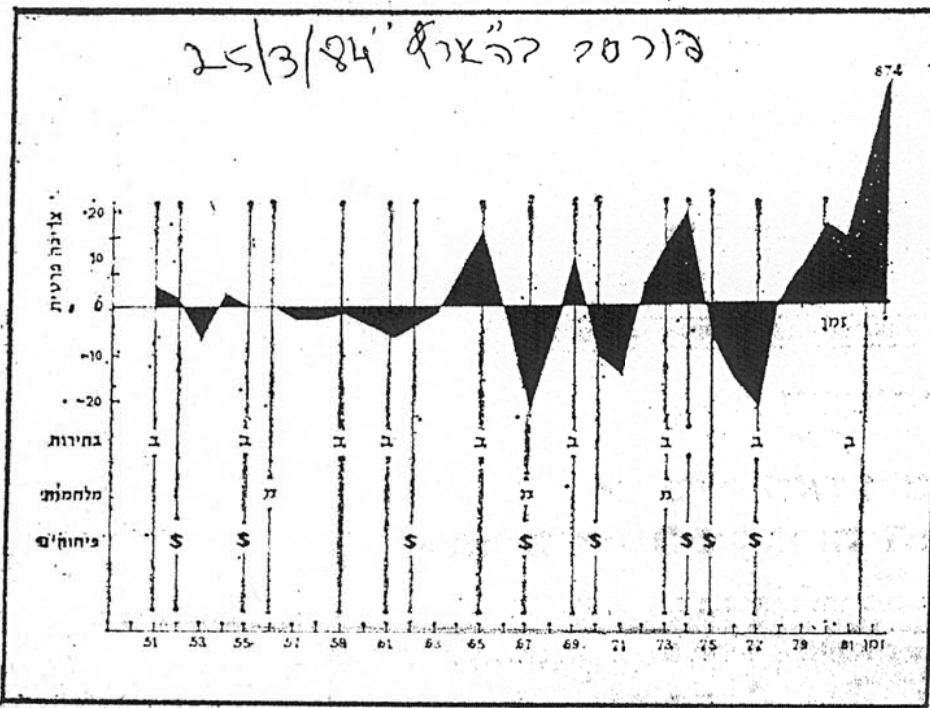
כלכלת בחירות כעונמה גוברת

מי שמפקפק בהפעלה שיטתית של כלכלת בחירות או בכור כי כלכלה כזאת הונהגה רק בתקופת ארידור, יכול להסתייע בהוכחה מדעית על פי מחקרים, שערכו בנושא זה, אחד מהם, עשה דינאל לוי ופורסם באחרונה ברבעון לכלכלה. קיבע כי בארץ נוהלת כלכלת בחירות בעוצמה הולכת וגוברת עם הזמן. לוי, שפעור בבדיקת כל הפרמטרים ה"כלכליים המקובלים, מוכיח (ראה תרשים) שלא רק יש כלכלת בחירות, אלא שהיא הונהגה מאז קום המדינה.

ישראל אינה יוצאת דופן בכך. לוי מסתמך במחקרו על מחקרים שנעשו כתי"ל וקובע בין השאר, כי הציבור נוטה להצביע בעד מוע"מדי מפלגה שבשלטון, כאשר המצב הכלכלי משתפר. הרוצים להחזיק בשלטון מנסים להיטיב עם העם בתקופה לפני הבחירות. ניסיון זה כולל הקטנת מסים, הרחבת הוצאות, גמשתחיות ועוד.

מה צפוי לנו בישראל בחודשים הקרובים?

סקק אם יגאל כהן-אורגד יפעל על מ' מללנות קודמו יורם ארידור. זה עמל להיות שקוף ויגדל מספיק אם זה תואם את אישיותו של יגאל כהן-ארידור.

תנודות בצריכה הפרטית: עליות לפני בחירות

סכנה, הנובעת משאיפות של שרים שונים ותכרים אחרים בקואליציה, המבקשים להתייבב לפני הבחירות ולהצביע על הישגים בתחומים ש"בהם יש להם עניין. ראש הממשלה יבקש מן הסתם להבטיח לעצמו אפשרות להקים קואליציה לאחר הבחירות, והברזים ששייכים להמשך להורים בקצב ספנים לשייכות, ל"דיור ולרווחה שעליהם, רוכב" סגן ראש הממשלה דוד לוי; וכך תלאה לגבי הפוליטיקאים האחרים.

הממשלה עושה מאמצים, שהבחי"רות, אם אין מנוס מהקדמתן, יערכו במהעד מאוחר ככל האפשר. שר האוצר יגאל כהן-אורגד צריך לדעת שהדבר רק יגרור נזק סכד יותר למשק. מערכת בחירות ממשכת עשויה להביא תועלת למשקיעים בבורסה ולמבקשים לשפר את מצבם הפוליטי לקראת המפגש עם הבחור בקלפ"מ טובת המשק דוהשת קיום בחירות בהקדם. ואילו היה אפשר כפי שאומר הפרופ' בן-פורת, אולי לקיים אותן אתמול.

שהיתה אמורה לרדת בשישה אחוזים במנדהים ריאליים במהלך 1984, ע"לולה אף לעלות. שיפור מאזן התשלומים, המוגדר כיעד בסיסי במדיניות כהן-אורגד, הוא עתה בספק. עקב הגידול הצפוי כעת ביבוא, עשוי הגירעון במאזן התשלומים לגדול מ"5 ל"5 מי" לארד דולר.

300%-400 אינפלציה

האינפלציה, שהיתה אמורה לסגת במחצית השנייה של השנה, לא תיסוג ויש להניח שהיא תתייבב על רמה של 12-13 אחוז בחודש ואולי אף יותר. מאזן ששיעורי האינפלציה עשויים להגיע ב"1984 ל"300-400 אחוז לעומת תחזית של 270 אחוז, "בלבד". רוב התוצאות האלו עשויות להיות פריזו של ניהול מדיניות בחירות קודמת, לא תקטן. גם הציפיית ל"רידה של 20 אחוז ברכישת מוצרים בני"קיימא לא תתממש, אולי רק באופן חלקי. צריכת המגור הציבורי

הפרופ' בן-פורת מעריך, ששר ה"אוצר יפעל בדרך הפאסיבית. ה"מדיניות המרסנת שבה החל תוונת בבחירות כזו או אחרת על פי המועד שבו יקבעו הבחירות. כלכלת הבחירות עשויה לבוא ל"ידי ביטוי בהסכמי השכר החדשים. היעד המקורי של המדיניות הכל"לית לשחיקת השכר בהמשה את"ל זים או יותר ב"1984 ועד 10 אחוז עד סוף 1985, יזונה. אם תמשך השחיקה היא תהיה קטנה יותר. שיעור האבטלה, הגיעו כיום ל"6-6.5 אחוז, יסוג ל"4.5-5 אחוז.

הממשלה תמשיך למנוע פיטורי עובדים בתעשייה, בדומה למקרה "אתא" ויתכן שימנעו מהמשך ה"מגמה לפטר עובדים במשק הציבורי. הצריכה הפרטית, שהיתה אמורה לרדת על פי משנתו של כהן-אורגד בחמישה אחוזים לעומת השנה ה"קודמת, לא תקטן. גם הציפיית ל"רידה של 20 אחוז ברכישת מוצרים בני"קיימא לא תתממש, אולי רק באופן חלקי. צריכת המגור הציבורי